

*Гапченко Антоніна Ігорівна,
студентка 1 курсу магістратури факультету прокуратури та
слідства (кримінальної юстиції) Національного університету
«Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу,
доцент Іліопол І. М.*

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ АПЕЛЯЦІЙНИХ СКАРГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні суттєвих змін зазнають всі сфери життя. Усі державні університети, школи й не виключенням є органи судової влади – перейшли на особливий режим роботи.

У Конституції України, а саме в статті 5 вказано, що права людини і громадянина захищаються судом, а отже навіть під час воєнного стану не має бути ніяких обмежень щодо звернень до суду, про що зазначено в статті 64 Конституції України [1]. Істотних змін зазнали зокрема суди апеляційної інстанції.

Відповідно до нововведень, які вказані в Рекомендації Ради Суддів України від 02.03.2022:

- розгляд цивільних справ за наявних у суді матеріалів у письмовому провадженні може проводитись без судового засідання та без учасників справи;
- якщо виникають обставини, що загрожують життю, здоров'ю чи безпеці учасникам судового процесу, то такі особи мають право бути присутніми у судовому засіданні в режимі відеоконференції;
- під час запровадження воєнного або надзвичайного стану, справи в судах апеляційної інстанції можуть розглядатись без повідомлення учасників;
- усі апеляційні скарги повинні бути розглянутими протягом розумних строків із врахуванням виявлення бажання учасників справи взяти участь у судовому засіданні;
- всі справи, які були відкритими до запровадження воєнного чи надзвичайного стану, повинні розглядатись із врахуванням змін, після введення такого стану;
- має бути визначена мінімальна кількість осіб, які матимуть право знаходитись в суді протягом робочого дня;

- обмежується доступ особам, що не є учасниками справи;
- якщо справа розглядається колегіально і судді не можуть за певних обставин знаходитись в одному приміщенні, допускається розглядати справу з різних приміщень, в такому випадку судді використовують власні технічні засоби [2].

17.08.2021р. Вищою Радою Правосуддя було затверджено «Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи». Дане положення визначило порядок функціонування в судах та органах системи правосуддя таких окремих підсистем, як: «Електронний суд», «Електронний кабінет», відеоконференцзв'язку [3].

Таке вдосконалення цивільного судочинства відіграло дуже важливу роль в період запровадження карантину, а з початком повномасштабного вторгнення дані зміни стали ще більш актуальними, оскільки, завдяки ним можна безперервно проводити розгляд справ у режимі відеоконференції, що дає змогу учасникам процесу перебувати у безпечному для них місці.

Протягом шістдесяти днів суд повинен розглянути апеляційну скаргу, що надійшла на рішення суду першої інстанції, а на ухвалу – протягом тридцяти. У деяких випадках, суд може продовжити розгляд, але не пізніше п'ятнадцяти днів, про що він постановляє ухвалу (ст. 371 ЦПК України) [4].

З початком повномасштабного вторгнення на сайті Судової влади України Верховний Суд зауважив, що введення воєнного стану на території України є поважною причиною для поновлення процесуальних строків. Однак, у випадку пропуску строків пов'язаних із запровадженням воєнного стану вирішується окремо в кожному випадку із врахуванням доводів, які наведені у заяві про поновлення таких строків. Сам факт запровадження на території України воєнного стану не є підставою для поновлення процесуальних строків. Підставами для поновлення процесуальних строків можуть бути обставини, які виникли через введення воєнного стану та через які учасники судового процесу не виконали процесуальні дії протягом вказаного у законі строку [5].

Суд поновлює пропущений процесуальний строк, якщо учасник доведе наявність обставин, через які він не міг своєчасно виконати процесуальні дії. Серед поважних причин Верховний суд виділяє: де саме територіально знаходиться суд, чи є у конкретної особи можли-

вість звернутися до суду з дотриманням процесуального строку, чи ведуться на цей момент в даному місті бойові дії [6].

Проаналізувавши Цивільний процесуальний кодекс України до 24 лютого 2022 року і зі змінами після, а також рекомендації суддів України від 02 березня 2022 року, можна дійти висновку, що значних змін саме у законодавстві щодо апеляційного розгляду справ не відбулось, змінився лише порядок організації роботи в судах і територіальна юрисдикція (підсудність) справ. Однак, серед проблем, що виникли у цивільному судочинстві у зв'язку із вище згаданими обставинами, є пропущення строків на апеляційне оскарження, а тому й необхідно більше уваги приділити питанню поновлення пропущених строків з метою дотримання принципу доступності правосуддя.

Отже, воєнний стан на території України, який запровадили з 24.02.2022 року вніс деякі зміни у процес розгляду судових справ. Проте, під час воєнного стану конституційні права людини не можуть бути обмежені, одним із таких прав є право на судовий захист. Тому на сьогодні у судовій системі запроваджується ряд заходів для забезпечення безперервного розгляду судових справ, проведення яких не буде наражати на небезпеку їх учасників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України № 30. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Рекомендації Ради Суддів України від 02.03.2022. URL.: <http://rsu.gov.ua/ua/%20news/usim-sudamukraini-%20rsuopublikovalarekomendacii-%20sodorooti-%20sudiv-v-umovahvoennogo-%20stanu>
3. Іліопол І. М. Розвиток інституту апеляційного перегляду судових рішень у цивільному судочинстві в цифрову еру. URL.: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18140/%D0%86%D0%BB%D1%96%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%20%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Цивільний процесуальний кодекс України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
5. Литвиненко К. Особливості українського правосуддя в умовах воєнного стану. URL.: <https://ibuhgalter.net/articles/1042>
6. Ухвала Касаційного Цивільного Суду у складі Верховного Суду від 21 липня 2022 року у справі № 127/2897/13-ц